

kom pri tem delu mnogo uspeha, da bodo v kratkem nadomestili to, kar so zamudili.

Šolski zakon v Argentini dovoljuje vsakomur ustanavljanje zasebnih šol. Pravico javnosti pa more dobiti zasebna šola le, če izpolnjuje zakonske predpise glede učnega načrta in učiteljskega osebja. Učni načrt takih šol upošteva načrt argentinskih šol z dodatkom narodnih predmetov dotične narodnosti; torej nalaga deci mnogo več dela. Take zasebne šole seveda ne uživajo nikakih državnih podpor ter padejo vse v breme dotični narodnosti, kateri šola pripada.

Kljub težkim žrtvam, ki jih nalaga vzdrževanje šol izseljencem, imajo razne narodnosti med emigranti v Argentini lepo organizirano šolstvo. Prednjačijo Nemci, ki imajo za svojih 200.000 rojakov nič manj kot 200 šol. (Primerjaj: Nemci 200.000 : 200; Jugoslovani 80.000 : 0!) Samo v Buenos Airesu imajo Nemci 17 šol od otroškega vrtca do popolne gimnazije, imenovane Goethejeva šola, s katere morejo dijaki brez vsake ovire preiti na argentinsko univerzo. Vse buenosaireske nemške šole imajo namreč pravico javnosti in veljajo njih spričevala enako kot spričevala s katerekoli argentinske državne šole. Nemška kolonija izda za svoje šolstvo letno 800.000 pesov.

V soboto, 30. januarja t. l. se je vršil na jugoslovanskem poslanstvu v Buenos Airesu sestanek zastopnikov vseh izseljenskih društev iz mesta in bližnje okolice. Zastopanih je bilo 10 društev. Pobudo za sestanek je dal naš poslanik v Argentini g. dr. Izidor Cankar. Po daljši razpravi, v katero so posegli zastopniki vseh društev, se je osnoval »Jugoslovanski osrednji pripravljalni šolski odbor«. Ta odbor si je zastavil nalogo, da bo ustanavljal šole in tečaje za materinščino; pri vsaki taki šoli pa tudi posebno šolsko društvo, ki bo prevzelo v svojo oskrbo materialno stran šole. Seveda bo tudi osrednji odbor zbiral sredstva za vzdrževanje šol in bo pomagal posameznim šolskim društvom.

Da je razpoloženje naših izseljencev naklonjeno tej akciji, dokazuje sestanek zastopnikov treh slovenskih društev v Buenos Airesu, ki se je vršil že tri dni na to, t. j. dne 2. februarja. Na tem sestanku je bil izvoljen pripravljalni odbor za »Slovensko šolsko društvo«, ki je v teku februarja sklicalo sestanek slovenskih staršev v raznih okrajih Buenos Airesa. Na sestanku je bil sprejet načelni sklep, da se bo letos organiziralo poučevanje nacionalnih predmetov v treh okrajih. Šol s pravico javnosti pa seveda ne bo moglo takoj osnovati. V enem izmed teh okrajev pa bo društvo že letos izvedlo večji poizkus: ustanovilo bo slovenski otroški vrtec in dečje zavetišče za otroke, ki že hodijo v argentinsko šolo. Vodstvo teh ustanov bo izročeno slovenskim šolskim sestram. V Argentini ni med našimi izseljenci dovolj dobrih in sposobnih učnih moči. Zato bo to vprašanje najtežje rešiti. Tam se nahaja le nekaj slovenskih šolskih sester, ki so že pred leti prišle v Argentino z namenom, da bodo pomagale pri vzgajanju slovenske izseljenske dece. Ker pa takrat ni nihče imel razumevanja za to, da bi jim omogočil delo, radi katerega so šle preko široke luže, so se razkropile po argentinskih zavodih, kjer vzgajajo argentinsko in celo indijansko deco.

Našim izseljencem v Argentini želimo pri njihovem plemenitem prizadevanju obilo uspeha.

D. P.

Naš tovariš upravitelj

(V spomin Josipu Lapajneju.)

Sem sanjal, kakor da sem v grobu bil, rahljaj mi nekdo je zemljo, zemljo trdo, tako težko — duhtečih rož mi je sadil, sadil, s solzami svojimi kropil.

Tako je napisal pred leti, ko je bila smrt še daleč, v slutnji namreč, v resnici pa je že stala s svojo trdo, koščeno roko na pragu njegovega življenja in čakala, da zamahne po tem, zdravja in življenja, polnem človeku.

Sem sanjal, kakor da sem v grobu bil... In mi — — — mi bi tako srčno radi videli, da bi bil to le strašen sen, da bi se zbudili v veselejšo resničnost.

Žal! Vseposod je praznina, vseposod nam reže v srca grozna resnica: Našega dobrega upravitelja ni. Tihe so naše učilnice, tiho, sklonjenih glav hodimo drug mimo drugega; zamišljeni in resni so naši koraki, brez volje do dela, do ustvarjanja.

Njega, ki nam je vlival pobude in veselja, ki je dal vsemu našemu delu svoj pečat, ni več.

Se plapolala raz šolo črna zastava in okrog učilnic je tihota kot jo ustvarja smrt moža, ki je zarezal s svojim nenadnim odhodom globoke in boleče brazde, ki ječe pod silnim udarom.

Ko smo v sredo po veliki noči prišli nazaj, smo trkali drug za drugim na vrata njegove pisarne. Prijazno nas je sprejemal in pozdravljal; tako sprejema oče svojo družinico. Ves zadovoljen, vesel in nasmejan je bil njegov obraz. Potem je še spisal članek za časopis (ki se je žal izgubil) »Preprečena nesreča na planinah«, kjer opisuje, kako je devet častnikov-pilotov, ki so prišli za pisanje na Krvavec odvrnil, da niso lezli na Kalško goro in Grintavec — po gotovo smrt. Da bi jih še bolj odvrnil od njihove namere, jim je gor v »dom« poslal naslikane mrtve žrtve, ki so jih že terjale te planine in napisal na zadnjo stran »Memento moris«. Te mlade fante je ubranil smrti, njega nismo mogli ubraniti kruti, koščeni roki, ki je z vso neusmiljenostjo zgrabila po njem.

Bil je mož dela. Ko bi oni tihi prostori njegove pisarne mogli povedati, koliko ur je v delu preživel v njej. Nobena jutranja ura mu ni bila prezgodnja, in ženice, ki so hodile k jutranji maši, so ga prepogosto srečavale, ko je šel v pisarno. In zvečer je luč njegovega okna pričala, da roka še vedno piše, da uboga glava še dela in snuje. Čim več dela je imel, bolj zadovoljen, bolj veder in bojevit je bil.

In zato je tiho glodala v njem misel na čas, ko se bo treba umakniti drugim. In vse to je bilo tako blizu, da se mu je oko z bolestjo zazrlo v prihodnost in srce se je v takih hipih spomnilo na vse obile prestale krivice, s katerimi je bila njegova pot gosto posejana — in še na zadnjo krivico, o kateri je najraje molčal, pa ga je pekla in skelela.

Mož tolikega dela, tolikih zmožnosti ni našel priznanja za vse to.

Užitek je bil prisostvovati pouku v njegovem razredu. Koliko življenja je dal vsaki, še tako mrtvi in suhoparni stvari! Rad je videl, da smo prišli v njegov razred, radi smo

† Josip Lapajne.

prihajali mi, vendar še premalo. Da smo vedeli, da boš ti naš vodnik tako hitro odšel od nas, o kolikokrat bi še sedeli pri tvojem pouku in zajemali iz tvojih toli zanimivih, živahnih podavanj vsega, kar nam tako manjka.

Tovarišu Josipu Lapajneju

»Saj srca zvesta kakor zdaj, ostala bodo vekomaj!«

smo peli četrtoletniki ljubljanskega učiteljskega leta 1899. ob razhodnici. Tega smo se tudi zvesto držali, čeprav smo se razkropili po vsej ožji domovini, do današnjega dne, ta vez drži, dokler se poslednji naše devetorice, ki še tavamo po zemlji, ne pridruži tovarišem nad zvezdami!

Sešli smo se ob 10., 20., 25. in ob 30-letnici, od takrat vsako leto... in vselej so kazale naše duše isto prožnost, razigranost in idealnost kakor leta 1899., le telesa so dozorevala bolj in bolj.

Za 30-letnico smo že dobili srebrne vence, dvojne oči itd., le Ti, dragi Jože, nisi hotel izven srebrnega venca nobenih starostnih telesnih doklad. Leto mlajši, si bil za 15 do 20 let krepkejši kakor mi. Stal si kakor hrast, ... a usoda! Nenadoma zruši hrast strela, tako

Mnogo, mnogo je dal iz svojega bogatega duševnega zaklada otroškim dušam; saj je bil pa tudi naobražen šolnik kot jih je malo med nami.

Nikoli ga pouk ni utrujal; govoril je, podaval, mnogokrat peljal otroke ven, da so ob živi prirodi zajemali praktične nauke za življenje.

Zadnji mesec pred operacijo se je po pouku večkrat prijel za glavo in rekel: »Oh, otroci, kako me boli glava.« Pa si vzlic bolečinam nikoli ni dal miru, nikoli počitka. Uboga glava je vedno snovala, vedno delala, vedno mislila kaj bi še storila, kako bi še koristila šoli, učitelstvu, ljudstvu. Na počitek nikoli ni mislil.

Edini odmor, ki si ga je včasih po napornem delu privoščil, je bila pot na Krvavec.

Tam je v tišini belih planin, v svojem ljubkem planinskem domu črpal moči in utehe za vse težave, ki so mu bile natrpane v življenju.

O, kako ponosno je prišel včasih iz planin v šolo z divjim petelinom v roki! Koliko veselja mu je žarelo v očeh! In potem je sledilo povpraševanje otrok in njegovo zanimivo, veselo pripovedovanje.

Vse je bilo v njegovi besedi: pouk, brezmejna vedrina, ki je otroke popolnoma prepojila.

In sedaj smo sami. Kot uboga, osirotela družinica, brez varuha, brez skrbnika.

Ker njega ni v naše učilnice, hodimo mi k njemu. Vsak dan ima ob sebi mladino, ki mu ljubeče prižiga svečke in nosi sleherni dan v drobni ročicah nežno pomladno cvetje, ki ga z vso otroško ljubeznijo polaga na grob nepozabnega gospoda upravitelja.

S. V.

je zrušil tudi Tebe slučajen, nenaden udarec, ki pa ni zrušil le Tebe, temveč pretresel tudi nas, Tvoje sošolce, ki smo Te ljubili kakor brata!

Izgubila je družinica svojega skrbnega, ljubečega moža — očeta, brata brata, Davorin-Jenkova šola v Cerkljah svojega upravitelja, učitelja, pesnika, pisatelja in vzgojitelja, izgubilo je učitelstvo domače šole in okraja svojega voditelja in borca za stanovske pravice, težko ga bosta pogrešali sekcija in JUU. Kaj ostaja nam vsem?

Ostaja nam le tolažba, da rešen zemskih težav in nadlog, uživaš nad zvezdami obilo plačilo za svoje zvesto, vneto in nesebično delovanje na zemlji. Izprosi v raju tolažbe vsem, ki žalujemo za Teboj, — Cerkljanom, tovarišem in domovini pa vrednega naslednika!

Jože! — z Bogom! — na svidenje!

Z. Mikuž.

Občni zbor zadruga „Dom učiteljic“

Radi kratkih velikonočnih počitnic je bilo težko najti prikladen čas za občni zbor, da bi se ga moglo udeležiti čim večje število tovarišic. Tem bolj vesele smo pozdravile zlasti tovarišice iz oddaljenejših krajev, ki se v polni meri zavedajo dolžnosti napram svoji zadugi.

V imenu načelstva je poročala najprej tovarišica Sodnikova o delovanju zadruga v splošnem. Ugotovila je, da je še vedno premalo zanimanja za naš skupen načrt, premalo zaupanja v lastno moč, v mnogih primerih napačno pojmovanje. Ponovno smo že poudarjale, da naš »Dom« ne pomeni cepljenja

Tudi Vi boste kupili Vaš pomladni plašč pri PAULINU v Ljubljani, Kongresni trg št. 5,

ki nudi cenj. učiteljicam poleg ogromne izbire najlepših modelov tudi na mesečno odplačilo najnižje cene!

Muzej

(Spomin iz 32. stoletja.)

Ko smo se odpočili, smo izrazili željo, da bi si ogledali tudi zgodovinsko plat visoko spoštovanega mesta Liburnije. Naši spremljevalci so nekoliko skomignili z rameni, češ, da o zgodovini mesta ne vedo nič, treba bi bilo stopiti pač v takozvane muzeje. Vzradostili smo se in smo bili koj pripravljeni. Odpeljali so nas po širokih ulicah in kmalu smo se ustavili pred kopico palač, kjer so bili muzeji. Nekaj časa smo izbirali, nato smo izbrali oddelek, ki je nosil napis: Razvoj vzgoje in pouka. To bo nekaj za nas, smo si mislili in veselega srca smo se napotili po stopnicah. Sprejel nas je dostojanstveno oblečen vodnik z resnimi brki in strogim pogledom. Pogladi si je redko brado in zmrdovaje se dejal, da si najbrže preveč obetamo.

Zamrmrali smo nekaj o učiteljih in o njih pomenu za vzgojo.

Zamahnil je z roko in se nekoliko vznemiril. Seveda, je rekel, ti učitelji bi nam kmalu vzeli vaje iz rok. Vso vzgojo so vzeli v svoje roke, vso pedagogiko. Komaj smo se jih otresli, ne bodi jih treba, čemu bi se taki ljudje vtikali v naše posle? No, zdaj smo jih rešeni. Njih pleme je že davno izumrlo. V tem oddelku boste videli sledove velikih naporov našega naroda, da je vrgel s sebe trinoščto učiteljev in njih znanje ter spet svobodno zadihal pod svobodnim soncem. Postalo nam je neprijetno, zmedli smo se, v naša srca je legla tiha žalost in na lahko smo vprašali, kako je prav za prav sedaj s poukom, s takozvanim osnovnim znanjem. Spet je naš vodnik zamahnil z roko in se nam nasmejal. Dejal je, da so to vendar čisto nepotrebne stvari, na tisoče let od stvarjenja sveta do dvajsetega stoletja je živel lahko večina ljudi brez čitanja in pisanja, čemu bi zdaj ne. In potem je to tudi varnejše zaradi pohujšljivih misli, ki se s knjigami zanašajo med narod. Manj ko je knjig, srečnejše živi narod.

Pritrdili smo mu, da je to jako zdrava misel, ki ima za posledico lahko prepotrebno varnost. Že v davnih dneh so živeli ljudje tako zdravih nazorov, žalibog, da so bili v manjšini in vedno bolj so izumirali. Zdi se pa, da se zgodovina ponavlja, če je res zdaj tako naziranje zmagalo.

Naš vodnik je zadovoljno prikimal. Bil je vesel, da smo pohvalili dvaintrideseto stoletje in nam je še naprej razlagal, kako imajo vse demokratično razdeljeno. Kjer že mora biti učitelj, tam ga občani izvolijo. To so navadno zaslužni ljudje, plače sicer nimajo, pač pa prosto hrano pri vseh hišah v vasi. Inteligenca? Te res ni toliko kot njega dni, zato pa vsaj ni brezposelna.

Nam se je zdelo to vse jako pametno urejeno.

Potem smo stopili v muzej.

Vodnik nam je rekel:

»Zdaj boste videli spomenike orjaške borbe, ki jo je vodil naš narod za svojo svobodo, za svobodno sonce, tako rekoč za samoodločbo, kako je izdajal manifeste, da bi se rešil učiteljske tiranije. Najhujša je bila ta borba v dvajsetem stoletju. Prosim, kar naprej!«

Stopili smo v prvo dvorano. Ko so se oči privadile prijetnemu mraku, smo ugledali po stenah krog in krog same podobe. Približali smo se in spoznali stare znance. Srce se nam je širilo v prijetni domačnosti, segli smo po klobukih in priručno pozdravili. Sami spodobni obrazi, ravno prav rejeni, mirni, zadovoljni, kakor smo jih srečavali nekoč po naših cestah. Videli smo jih, kako so mali in neobgljeni tekali po vaseh, hodili k nam v šolo ter s široko odprtimi očmi poslušali, ko smo poučevali. No, potem so dorasli in so se izpremenili. Človek je že take nature, da tepta, kar mu je najdražje. Zdjaj se je vil nad njihovimi podobami ponosen napis: Borci za svobodo našega naroda.

Počastimo jih z enominutnim molkom!« je dejal s šepetajočim glasom naš vodnik. Pobožno smo povsili glave in se potopili v

spominé na pretekle ljudi. Nato nam je začel razlagati življenje najimenoitnejših borcev. Čudili smo se, kako, da nismo nekoč spoznali vse veličine teh junaških ljudi, ko so nam bili vendar tako blizu, da smo lahko opazili vsako malenkost. Seveda, v teku let se je marsikaj izgubilo, morda tudi kaj važnega, ostalo je samo golo dejstvo, da so to za narod znameniti moške.

Potem smo se napotili v drugo dvorano.

»To je pa naš arhiv!« je rekel vodnik in dobrodušno pobožal z očmi visoke skladovnice listin in knjig. Srce se nam je napnilo s pričakovanjem nečesa velikega, pobožno smo sklenili roke in čakali.

Potem smo videli marsikaj.

Najprej velike napise, da so učitelji škodljivci naroda, da so tatovi ljudske svobode, pijavke in drugo. Ti napisi so bili nalepljeni na velike drogeve.

»Rabili so jih namreč pri manifestacijah, prepevali so jih celi zbori. Bil je namreč narod v tistih časih še precej neveren in nezaupen. Komaj smo ga prepričali, da imamo mi prav, ne pa učitelji.«

Potem smo videli zanimive listine, cel rožni venec samih zgodbic in pomembnih sodb narodnih voditeljev. Nekatera imena so se nam zdela čudno znana, zdelo se nam je, da smo jim sami pomagali do voditeljstva. Toda nismo se preveč vznemirjali, življenje je pač tako, da dopusti najbolj presenetljive zaključke in končeno je že davno, davno, kar se je vse to zgodilo.

»Tukaj je vse polno znamenitih listin«, je dejal naš vodnik. »Če hočete napisati zgodovino naših velikih bojov v dvajsetem stoletju, lahko ostanete in se jih poslužite. Drugače pa nimamo časa, da bi prebrskali vse, pogledimo samo nekatere. Vzemimo na priliko ta dva primerka!«

In vzdignil je dve listini in potresel z njima pred našimi očmi.

»Prva spada med Rudolfske anale«, je dejal. »Njena izvirnost je neštetokrat dokazana. To je dokument, ki dokazuje s stati-

stiko za vsak dan posebej, kako so v dvajsetem stoletju učitelji izrabljali ljudsko zaupanje, pasli ves teden lenobo in uživali ogromno plačo. Dokument je pristen, dobro ohranjen. O priliki ljudskih manifestacij ga zapremo v stekleno omaro in ga kažemo proti vstopnini.«

Dovolil nam je, da smo se nekoliko dotaknili znamenite listine, samo dotaknili, zakaj bog ve, kakšne namene je imel kdo z njo, v Liburniji so jo pa čuvali kot dragocenost.

Potem smo videli še drugo listino.

»To je še večji dokument«, je pripovedoval šepetaje in se oziral po dvorani, če se ni splazil vanjo kak nepoklicani. »Ta spada v zbirko Karnijskih analov. Le s težavo smo ga ohranili, danes pa predstavlja večjo vrednost kot štirinajst Wilsonovih točk ali proglas ameriške neodvisnosti ali pa seznam človečanskih pravic. Vsi narodi so nam nevoščljivi za ta dokument, zato ga skrivamo kot največjo dragocenost in ponoči postavljamo stražo pred vrata. Tu je razodeto vse početje učiteljev dvajsetega stoletja, kako so vzgajali ljudstvo, kako so živeli, kako so redili v šolah mačke in drugo. To je magna karta naših bojov.«

Pogledali smo dokument. Bil je napravljen iz močnega papirja in lično spisan, okrašen z narodnimi trakovi in številnimi pečati. Brali smo in se čudili. Na drugi strani je bila načečkana brez posebne lepote in neštetokrat prečrtana nepomembna razprava o nekem notarju in italijanskih lirah. Toda tega nismo razumeli. Ljudje so bili pač varni in so vzeli za dokument na eni strani že popisan papir.

»Takega muzeja še nismo videli«, smo priznali vodniku.

Bil je naravnost vžičen in pokazal nam je še mnogo lepoto, mnogo častnikov, nazadnje nam je pa vse to že presedalo, zahvalili smo se za pouk in odšli, da si ogledamo tudi znanstvene zavode.

Matuzala.

od skupnega stanovskega dela, nasprotno, njegov namen je ravno osredotočenje sil. Dom ni namenjen samo učiteljicam, saj imamo v načrtu prav tako internat za učiteljske hčerke, in bi torej služil tudi učiteljskim družinam. — Glede izjav nekaterih tovarišic, ki so izstopile iz članstva, češ, da se ne strinjajo z načeli, ki jih članice zadruga javno zastopajo, izjavlja tov. načelnica sledeče: Zadruga kot gospodarska ustanova nikjer ne nastopa s kakimi načelnimi izjavami, ker to ne spada v njen delokrog. Prižadeva si pa pridobiti vse tovarišice, bodisi tega ali onega svetovnega nazora. Dom naj bi bil skupen vsem tovarišicam, saj imamo vendar toliko skupnih interesov in skupnih težav, ki jih bomo premostile, če bomo složne. — Predlaga, da bi poiskala naša zadruga stikov z ženskimi odseki, ker upa, da bi se potem njih zbudilo med tovarišicami večje zanimanje za naš »Dom«. — Končno je pozvala tov. načelnica navzoče članice, naj bi se izrekle o predlogu glede ustanovitve posojilnice v okviru naše zadruge, o čemer se je razpravljalo že na božičnem sestanku. Ponovno so se razmotrivali razlogi, ki govorijo za in proti ustanovitvi, nato pa so zborovalke soglasno odklonile predlog.

Tajnica tov. Herenova je poročala, da je imela zadruga v preteklem poslovnem letu 10 rednih in 1 izredno sejo, na katerih se je razpravljalo o tekočih zadevah zadruge. Po svojih zastopnicah se je zadruga udeleževala rednih seji JZZ in seji Gospodarskega sveta JUJ. Dalje se je udeležila ustanovnega občnega zbora Pedagoškega društva v Ljubljani, občnega zbora Zveze slovenskih zadrug, Učiteljske hranilnice in posojilnice, čajanke na čast pisateljice ge. Marice Bartolove, bivše učiteljice, ob priliki njene 70. letnice. — Zavetišče Marije Mehletove, ki se vzdržuje iz raznih podpor, podeljenih na prošnje naše zadruge, poseja letos 55 učenk I. dekliške meščanske šole. Od teh dobiva 20 najubožnejših brezplačen obed, nadzorujejo jih pa

učiteljice imenovane šole. — Akcija za nabiranje kamnov se je nadaljevala in smo pridobile zopet nekaj podpisov tovarišic.

V imenu nadzorstva je poročala tov. Gregoričeva, blagajniško poročilo pa je podala tov. Levčeva. Prečitalo se je tudi revizijsko poročilo Zveze slov. zadrug. Soglasno je bil sprejet predlog o razrešitvi za zahvalo in pohvalo za načelstvo in nadzorstvo.

Nato je predavala tov. Marija Pleškova o temi: »Naloga učiteljice za povzdigo tujškega prometa«. V referatu, ki je zbudil med poslušalkami veliko zanimanja, je govorila o nedostatkih in potih k izboljšanju o tej važni naši gospodarski panogi. Treba pa je sodelovanja in podpore še raznih drugih faktorjev, ker drugače ne more imeti delo učiteljic onih uspehov, ki so za tujsko-prometne kraje nujno potrebni. Na splošno željo zborovalke bo predavanje tudi objavljeno. Soglasno se je sklenilo, naj naša zadruga na občnem zboru Banovinske ženske zveze stavi naslednje predloge:

1. Na ženskih učiteljskih šolah se mora uvesti praktičen gospodinjinski pouk.

2. V tujsko-prometnih krajih bi morala imeti vsaka šola šolsko kuhinjo z inventarjem za praktičen gospodinjinski pouk.

3. Koče in gorske gostilne se ne smejo dajati v najem posilnikom brez strokovne izobrazbe. Tudi se gostilniških koncesij ne sme dovoliti strokovno ne kvalificiranim osebam.

Dosedanja tajnica tov. Marija Herenova zamenja svoje odborniško mesto s tov. Marijo Lapajne, članico načelstva, ki prevzame odslej tajniške posle.

Z obžalovanjem vzamejo zborovalke na znanje odstop zaslužne tovarišice Vite Zupančičeve, ki je bila vsa leta članica in odbornica Društva učiteljic, kakor tudi zadruga Dom učiteljic. Kot naša častna članica pa bo še nadalje po možnosti posečala naše seje. Na njeno mesto je bila soglasno izvoljena tovarišica Marija Prezljeva.

Učiteljski pokret

Z velikonočnega instruktorskega tečaja

Instrukcijski tečaj, ki se je v dneh 25. in 26. marca vršil v Mariboru, je na lep način dokazal, kako pravilno smo započeli naše delo in kako tesno nas zadane naloge vežejo v trden kolektiv, ki se najmanj ne straši zaprek in težav, postavljenih na pot k našim ciljem: za boljše šolo, za sodobnim zahtevam odgovarjajočo vzgojo slovenske mladine, za boljši položaj slovenskega učitelja, za lepšo bodočnost slovenskega otroka. Kljub visokemu datumu, kljub skrajno slabemu vremenu, kljub bližajočim se praznikom se je zbralo lepo število tovarišic in tovarišev v šoli v Razlagovi ulici. In kar je najvažnejše: udeleženci niso bili navadni tečajniki, ki pasivno sprejemajo predavateljeve konstatacije, z ozirom na bon ton izploskajo svoje odobravanje ter se razidejo. Ne! Udeleženci tega tečaja so bili vsi brez izjeme aktivni sodelavci, ki so s svojim sodelovanjem držali dejanje tečaja v stalni napetosti. In še je bilo premalo časa. Mnogokaj bi se moralo še rešiti. Zato ni čudno, da se je ob koncu tečaja spontano pojavila želja: Še se moramo sniti! Čimprej!

Udeleženci so bili skoraj iz vseh srezov štajerskega dela Slovenije; iz kranjskega dela dva (logaški in kamniški srez). Mlade hrvatske tovarišice je zastopal tov. Vinko Sonjara. Nobenega zastopnika ni poslal odsek Učiteljskega pokreta pri sekciji v Ljubljani.

Ob določen uri je predsednik mariborske delovne edince tov. Majhen otvoril tečaj s kratkim nagovorom in pozdravom. Posebno toplo je pozdravil tov. V. Sonjara, ki se mu je zahvalil za pozdrav ter izrekel simpatije hrvatskih tovarišev, saj nas veže isto stremenje, isti cilji. Poudaril je potrebo čim tesnejšega sodelovanja, kajti to sodelovanje more roditi le dobre sadove, predvsem pa medsebojno izpopolnjevanje. Izjavo tov. Sonjara so udeleženci tečaja sprejeli z velikim odobravanjem.

Nato je povzel besedo tov. Martin Menec. V precizno zasnovanem govoru je obrazložil važnost in pomen duševnega raziskovanja otroka. Ta pomen so uvideli že pri vseh kulturnih narodih, le pri Slovencih se pa važna panoga praktične psihologije konsekvantno zanemarija. V tem pogledu smo Slovenci celo med Jugoslavlani na zadnjem mestu, kajti celo poklicni slovenski činitelji do sedaj še niso dali nobene pobude za tovrstno delo. Tudi na tem polju si mora slovenski učitelj sam pomagati. Referent je orisal historični razvoj skale testov za psihološko preizkušnjo po Binetu-Simonu in Bobertagu ter omenil za služe nekaterih srbskih znanstvenikov na tem polju. Nato je praktično pokazal, kako se s pomočjo testov dožene inteligenčna stopnja otroka. Referat je zaključil s sledečimi konstatacijami:

Psihološko raziskovanje, bodisi individualno bodisi kolektivno, je delikaten posel, ki ne trpi nobene površnosti in šarlatanstva.

Kdor hoče s pridom in zanesljivo psihološko raziskovati, se mora v ta namen pripraviti v laboratoriju ali vsaj s temeljitim študijem zadevne literature.

Testiranje ni edina pot k ugotavljanju inteligenčnega standarda otroka. Ono je samo nujen eksperiment, ki naj potrdi učiteljeva opazovanja.

Duševno raziskovanje ne sme biti samemu sebi namen.

Po referatu se je razvila živahna diskusija, v katero so posegli tov. Jurančič, Vranc, Ledinek, Segula, Majhen, Hudales in drugi. Debatna je ugotovila predvsem praktične posledice duševnega raziskovanja otroka, ki so v glavnem sledeče:

Dosedanje skale testov so plod dolgotrajnega dela in eksperimentov, vendar so nastale v okoljih, ki so našemu otroku tuja. Zato jih moramo uporabljati le kot obče norme, ne pa kot absolutno zanesljivo sredstvo. Skale testov, ki odgovarjajo okolju, v katerem živi slovenski otrok, bodo nastale vzporedno pri raziskavanju, kakor se je to že zgodilo, n. pr. v Srbiji. Čim pa bomo ugotovili inteligenčni standard slovenskega otroka, nam bo mogoče postaviti konkretne predloge glede učnih načrtov, glede načina pouka in glede smotrne ureditve šolskega življenja sploh.

Popoldan je tov. Oskar Hudales referiral o tem, kako izračunamo rentabilnost kmetijskega posestva. Uvodoma je opozoril, da si našega načrta za raziskovanje podeželja ne smemo v toliko napačno tolmačiti, da bi ugotavljali rentabilnost vseh posestev na raziskovalnem področju. To bi sicer bilo idealno, nujno potrebno pa ni. Zahtevalo bi tako delo ogromnega časa in energij. Nujno je le, da raziščemo po tri karakteristična posestva z ozirom na velikost in kategorijo zemlje. Pač pa je pojem »velikost posestva« poploma relativen in ga je treba določiti z ozirom na krajevne prilike. S pomočjo teh šestih primerov je mogoče tipizirati vsa ostala v okrožju, kar popolnoma zadostuje. Nato je referent praktično pokazal, kako se rentabilnost izračuna, katere činitelje moramo pri sestavi bilance upoštevati, ter dal še nekatera nadaljna navodila za tehniko tega dela. Omenil je, da bi bila najboljša ona bilanca, ki bi jo dotični kmet sam sestavil, s pomočjo dnevnih zapisov v teku enega leta. Marsikje bo to mogoče, drugače pa naj se bilanca sestavi v razgovoru s kmetom. Tudi ta bo precej točna, saj kmetova bilanca ni tako komplicirana, kakor ona kakega pridobitnega podjetja. Referent je dokazal, da so vsa dosedanja razglabljanja v ekonomskem in socialnem položaju našega podeželja, v katerem se slovenski otrok duševno oblikuje, idealistična, neznanstvena in neresna, ker ne upoštevajo točnosti progresivnih znanstvenih zaključkov.

Zopet se je po referatu razvila živahna debata, v kateri so sodelovali tov. Jurančič, Menec, Segula, Zupančič, Kontler in drugi. Tov. Kontler je bil mnenja, da tako raziskovanje ne spada v kompetenco učiteljskega dela in da ga bo skoro sigurno izvršila snujoča se kmetijska zbornica. Na to opombo so debaterji živahno reagirali ter ugotovili sledeče:

Res ni raziskovanje podeželja naša naloga, toda slabe izkušnje preteklosti nam dokazujejo, da se na take prognoze ne smemo zanešati. Mi bi bili zelo hvaležni, če bi nam tega posla ne bi bilo treba opravljati, toda do danes niti najvišji slovenski znanstveni zavod, univerza, v teku 19 let svojega obstoja ni pokazal niti najmanjši volje, niti dal kake iniciative, da se to raziskovanje izvrši. Prav tako ne bo tega naredila bodoča kmetijska zbornica, ki bo samo drug naslov za sedanjo kmetijsko družbo, ki je že tudi imela sto let časa, da slovensko podeželje gospodarsko in socialno razišče. Zato smo sedaj poklicani mi učitelji, da to nalogo izvršimo. Preko nje ne moremo, če hočemo do kraja spoznati vse tiste faktorje, ki vplivajo na psihični razvoj slovenskih otrok.

Program prvega dne je izčrpal tov. Menec, ki je dal nekaj navodil, kakšno pot naj ubere raziskovalec industrijskega kraja. Poudaril je potrebo zadevne literature. Sam je sestavil seznam teh del, ki ga bo mariborska

delovna edinic sproti izpopolnjevala v stanovskem glasilu. Oglašil se je še tov. Jurančič, ki je z zanimivimi grafičnimi slikami pokazal, kako družabne in ekonomske prilike vplivajo na gibanje rojstev in smrti ter na razmerje med številom zakonskih in nezakonskih otrok.

Naslednji dan tečaja je bil posvečen organizacijskim zadevam. Posamezne delovne edince so poročale, kako so začele z delom na terenu in kako so ga organizirale. Videti

Največja, najlepša izbira in skrajno nizke cene spomladanskega volnenega blaga za plašče, kostume, kompleje in obleke. Pralno blago in čudovito lepe svile. Za cenj. učiteljstvo posebne plačilne ugodnosti

A. ŽLENDER

manufaktura za dame in gospode
Ljubljana — Mestni trg 22

Splošne vesti

— Ekskurzija na mednarodni učiteljski kongres in svetovno razstavo v Parizu je zagotovljena. Udeležencev bo po dosedanjih prijavah, ki pa še niso zaključene, okrog 80. Iz Ljubljane odpotujemo preko Avstrije in Nemčije in si spotoma ogledamo slikoviti Salzburg ter živahni München, kjer bomo tudi prenočili. Za Pariz imamo na razpolago 6 dni, kar bo dovolj, da si ga lahko dobro ogledamo. Predvidenih je tudi nekaj izletov v zgodovinsko okolico. Vračali se bomo preko Švice, kjer se ustavimo najprej v Ženevi, naslednjega dne pa v Zürichu. V obeh mestih nas čaka prenočišče. Vožnja ob divnem ženevskem jezeru in med orjaškimi švicarskimi gorami je nekaj edinstvenega in nepozabnega. Tudi za Innsbruck in okolico imamo na razpolago nekaj ur. Potem pa naravnost proti domu z vso kopico bogatih spominov, ki jih bomo radi obujali leta in leta. — O podrobnostih, ki jih še izdeluje odsek, se pogovorimo v prihodnjih številkah »Učit. tovariša«. Kdor se namerava še prijaviti, naj ne okleva, ker preko 100 udeležencev ne bomo sprejeli. Takih ugodnosti, kakor jih bomo imeli mi, gotovo ne bo deležna nobena druga ekskurzija.

— Pedagoška centrala v Mariboru priredi v dneh od 12. do 17. aprila 1937. v dvorani Ljudske univerze VI. pedagoški teden, ki bo obravnaval nekatera pereča vprašanja naše srednje šole: Bistvo in zgodovinski razvoj srednje šole do današnje dobe. Prof. Jan Sediv. — Higijenske prilike na naših srednjih šolah. Zdravnik dr. Fr. Pavlič. — Šolska umrljivost ali repetentnost na naših srednjih šolah. Prof. dr. Fr. Crnek. — Reforma sprejemnega izpita za I. razred srednje šole. Vadm. učit. Alf. Kopriva in prof. dr. Rud. Perhavec. — Poenotenje šolstva, klic naše dobe in naloga bodočnosti. Prof. G. Silih. — Vprašanje srednješolskih učbenikov. Dr. Jak. Solar, prof. na gimn. v Št. Vidu pri Ljubljani. — Začetek predavanj dnevno ob 20. uri.

— »Roman o Prešernu«, nova knjiga Ilke Vaštetove izide v začetku maja. Glej subskribicijske cene v naročilnici med današnjimi inserati. — Knjigotržna cena bo za 25 % višja. Priporočamo tovarišem in tovarišicam, da se poslužijo subskribicijske cene in naročijo pravočasno zanimivo knjigo. Knjige se razpošljejo po prejemu plačila.

— Koper 1907. Na 25. letnici smo sklenili, da se letos sestanemo v Celju. Torej pripravite se! Mislim, da bi bil najboljši čas med 10. in 15. julijem. Vabim tudi one sošolce, ki niso z nami maturirali. Tovariš Ciković mi sporoča, da pridejo tudi sošolci Hrvatje. — Drago Hud. —

— Adolf Zeman: »Polkovnik Svec«. V zadnji številki je bilo na tem mestu pomotoma navedeno, da stane knjiga 80 din. Pravilno bi se moralo glasiti: Cena knjigi je 65 dinarjev.

— Za Materinski dan imam rokopise pesmi in prizorov ter igrice: »Iz ljubezni do mamice« ter »Pri dobrosrčnih palčkih (za dan podmladka). Razpošiljam jih proti vna-

je bilo, da so začetne težkoče že premagane in da sta n. pr. mariborska in ptujška delovna edinic že sredi temeljitega dela. Zborovalci so razpravljali še o publiciranju član- kov v pokretovi rubriki »Učiteljskega tova- riša« in o odnosih do sekcije.

H koncu je govoril še tov. V. Sonjara, ki je izjavil, da odhaja v Zagreb z novimi pobu- dami in trdno vero v uspeh slovenskega in hrvatskega učiteljskega pokreta, nakar je to- variš predsednik zaključil lepo uspeši tečaj.

prejšnjemu plačilu: 2 prizora 12 din, 1 igrice 15 din. Marija Grošelj, Ljubljana, Mladika.

— Proslava »Dneva Podmladka Rdečega križa« se bo vršila v Ljubljani letos v nedeljo, 25. aprila, v veliki filharmonični dvorani od pol 11. do 12. dopoldne. Obsegala bo akademi- mijo, ki bodo na njej sodelovale skoro vse v Podmladku Rdečega križa organizirane ljub- ljanske šole. Prosvetni odsek sekcije pri dravskem banovinskem odboru društva Rde- čega križa je izvršil zanjo domala že vse pred- priprave. Šolski odbori so tudi že večinoma naštudirali najavljene točke zelo pestrega programa. Cenjeno občinstvo že danes opo- zarjamo na to prireditve.

— Hranilne vloge pri hranilnicah so v ja- nuarju 1937. narasle za 12,8 mil. din. Po po- datkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljub- ljani so narasle vloge pri slovenskih hranil- nicah v januarju t. l. za 12.872.517 din. Med- tem ko so znašale 31. decembra 1936. skupaj 999.792.593, so znašale 31. januarja 1937. sku- paj 1.012.665.110 din. Del prirastka tvorijo sicer obresti za leto 1936., ki so pri nekaterih hranilnicah že pripisane glavnic, vendar je prirastek večinoma pravi prirastek vlog. — Če izpustimo hranilnice, pri katerih so nara- sle vloge le zaradi pripisa obresti, opazamo prirastek vlog na knjižice pri 7 hranilnicah, prirastek vlog v tekočem računu pa pri 12 hranilnicah (od 20, ki vodijo tekoče račune) ter prirastek vseh vlog pri 9 hranilnicah. Šte- vilo vlagateljev na knjižice je naraslo pri 8 hranilnicah, število vlog v tekočem računu pa pri 5. Skupno število vlagateljev pri vseh 30 hranilnicah iznaša 138.349. — Te številke vsekako dokazujejo, da se zaupanje v hranil- nice in v denarne zavode v obče polagoma vrača.

ZALOŽBA »SODOBNOSTI«

Prospekt, ki ga prilagamo današnji števil- ki lista, napoveduje novo slovensko založbo. Od takih, ki so bile ustanovljene v zad- njem desetletju in preplavile slovenski knji- žni trg s prevodi tujih del, se nova razlikuje po dveh posebnostih: da napoveduje le slo- venske izvirne knjige in da so jo ustanovili pisatelji sami.

Krog piscev okoli revije »Sodobnost« je znan naši javnosti po svojem nastopu pred petimi leti ko je odpovedal sodelovanje pri »Ljubljanskem Zvonu«. Nova revija, ki so jo nato ustanovili, družijo danes vrsto odlič- nih esejstov in leposlovcev, ker so se sta- rejšim pisateljem pridružili skoro vsi pred- stavniki mlajše generacije: Miško Kranjec, Ciril Kosmač, Filip Kalan, kmečki pisatelj Prežik Voranc in drugi. Ko sedaj razšir- jajo svojo založbo tudi na izdajanje knjig, jih vodi misel, da se otresejo računov založ- nikov, ki s prevodi zaslužijo več kot bi z iz- dajo slovenskih knjig in dvignejo nivo slo- venskega romana in esaja.

Obe deli, ki ju za to leto napovedujejo, bosta aktualni, saj obravnavata najbolj žive probleme današnje družbe, in obenem visoke umetniške vrednosti. Zato jo tudi priporoča- mo našemu učiteljstvu.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUJ

— »Nobena žena se ne more strinjati z amandmanom o učiteljicah. Mi žene moramo biti braniteljice družine in morale. Amand- man je sicer že sprejet, toda mi lahko prosimo gospoda prosvetnega ministra, da se to popravi prihodnje leto.« Tako so poudarjale zborovalke na občnem zboru Beograjskega ženskega društva. (»Politika«, 12. aprila.)

— Minister Janković napoveduje zviša- nje uradniških plač. V osrednjem učiteljskem klubu JRJ v Beogradu je dejal minister med drugim: Uradniški stan je moral pred letom prenesti žrtve, ko so mu bile znižane plače. Doprineštel je to žrtve in ni ropotal. Mi bomo to upoštevali in brž, ko nam bodo razmere dopuščale, bomo z ozirom na dvig cen zbolj- šali uradništvu njegov položaj. (»Slovenec«, 13. IV.)

— O inteligentnosti pri mladini je govo- ril dr. Karel Ozvald v ciklu predavanj »Pe- dagoškega društva«. Iz predavanja posnema- mo: Največja lastnost inteligentnosti je iz- najdljivost. Ta lastnost pa nima domovinske pravice samo pri boljših slojih, pač pa je lahko tudi last najpreprostejšega delavca. Po dosedanjem opazovanju je med našo šolsko

mladino 50 do 60 % normalno inteligentnih, 20 do 25 % pa jih je manj inteligentnih (1 do 2 % izredno) in 20 do 25 % pa jih je manj inteligentnih (1 do 2 % slaboumnih). »Slo- venski dom«, 12. IV.

— Pedagoška centrala priredi od 12. do 17. IV. v dvorani ljudske univerze v Mari- boru svoj VI. pedagoški teden.

— V Mozlju na Kočevskem je bil do- slej en slovenski in dva nemška razreda. En nemški razred so zaprli in izpremili v slo- venskega. (Gottscheer Z., 10. IV.)

— Slovenska beseda od 9. IV. kritizira v Domačih pomenkih občinsko upravo v Ljubljani, da je proflata parcelo, ki je bila namenjena za vodmatsko šolo.

— Glede poenotenja šolskih knjig, ki se naslanja na zakon o narodnih šolah, polemizira »Slovenska beseda« s »Slovencem« in pravi, da je izšel ta zakon pod vladjo Pera Živkovića, ampak v času, ko je bil v tej vladi tudi g. dr. A. Korošec.

Isti list polemizira tudi z »Domoljubom«, ki trdi, da podpirajo centralizem tudi sloven-